

İŞ KAZASI SORUŞTURMALARINDA YANLIŞTAN DÖNÜLÜYOR

Mustafa KESKİN*

1.GİRİŞ:

İş kazası soruşturmalarında mevcut uygulama,mevcut uygulamadan doğan kurum,sigortalı,işveren açısından sakıncalar ve 5510 sayılı yeni Yasada bu sakıncaları gidermeye dönük düzenlemeler ve yeni düzenlemeden sağlanacak faydalar bu yazının konusunu oluşturacaktır.

2.MEVcut UYGULAMA VE SAKINCALARI;

2.1.Mevcut Uygulama;

İş kazası soruşturmaları, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının iş yükünün %40'ını oluşturmaktadır. Sosyal Güvenlik Müfettişlerinin bu soruşturmaları yapmaları 506 sayılı Yasadan kaynaklanan görevleri gereğidir. 506 sayılı Yasanın 29.maddesinde aynen "Haber verme kağıdında bildirilen olayın iş kazası sayılıp sayılmayacağı hakkında bir karara varılabilmesi için, gerekirse Kurumca soruşturma yapılabilir. Bu soruşturma sonunda, haber verme kağıdındaki yazılı hususların gerçeğe uymadığı ve vakanın iş kazası olmadığı anlaşılırsa Kurumca bu olay için yersiz olarak yapılmış bulunan masraflar işverenden alınır. "denilmektedir.Kurumca gerek görülmesi hali Kurum Başkanlığımızca çıkarılan İş kazası ile Meslek Hastalıkları,Hastalık,Analık sigorta uygulamaları adlı kitabın, tahkiki gereken iş kazaları bölümünde açıkça belirtilmiştir. İlgili bölümde 506 sayılı Yasanın 29.maddesine atıfta bulunularak" söz konusu maddenin tetkikinden de anlaşılacağı üzere, işveren tarafından düzenlenen vizite kağıdı ile bildirilen olayın iş kazası sayılıp sayılmayacağı hususunda,gerekirse soruşturma yapmaya kurumumuz yetkili kılındığından,gerek sigortalılar gerekse kurum menfaatlerinin korunması ve fuzuli masraf ve iş gücü sarfının önlenmesi bakımından bütün kazaların değil,sadece şüpheli görülen ve tered-

* SGK Başmüfettişii

düt edilen vakalar ile ölüm veya maluliyetle neticelenen ve dolayısıyla kuruma büyük mali yük getiren tüm iş kazalarının Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı kanalıyla tahkiki cihetine gidilmesi icap etmektedir.”denilerek gerek görülme halleri açık bir şekilde sayılmıştır.

Yukarıda da açıkça belirtildiği gibi Sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığı tüm iş kazalarını soruşturma konusu yapmamakta sadece ilgili ünite tarafından şüpheli kaynağı da açıklanmak suretiyle şüpheli görülen ve tereddüt edilen vakalar ile ölüm ve maluliyetle neticelenen iş kazaları denetime konu edilmektedir.

Mevcut uygulama böyle olduğu halde bile ülkemizde iş kazalarını önlemekle ilgili ciddi ve top yekun bir mücadele metodu geliştirilemediğinden, Sosyal Güvenlik Müfettişleri, en büyük misyon ve görevleri olan kayıt dışı istihdamla mücadele etmek yerine mesailerinin %40 ini iş kazası tahkikatlarına harcamaktadırlar.

İş kazası tahkikatları sadece Sosyal Güvenlik Müfettişlerinin soruşturmalarıyla da sonuçlanmamakta aynı zamanda kusur tespiti yönünden aynı bakanlığa bağlı İş Teftiş Kurulu Başkanlığından inceleme istenmektedir.

Sosyal Güvenlik Müfettişleri kaza olayıyla ilgili olarak kaza geçiren kişinin 506 sayılı yasanın 2. maddesine göre sigortalı olup olmadığını ve ola-

yın yine aynı yasanın 11. maddesinde belirtilen;

“İş kazası, aşağıdaki hal ve durumlardan birinde meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedence veya ruhça arızaya uğratan olaydır:

- a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
- b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla,
- c) Sigortalının, işveren tarafından görev ile başka bir yere gönderilmesi yüzünden asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- d) Emzikli kadın sigortalının çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere toplu olarak götürülüp getirilmeleri sırasında,” tanım ve hallerden birisinde meydana gelip gelmediğine bakarak raporlarını oluşturmaktadırlar.

İş müfettişleri ise kazanın oluşunda işveren, sigortalı ve üçüncü şahıslardan kimlerin kusurlu olduğunun ve kusur oranlarının tespitini yapmaktadır. İş müfettişleri söz konusu raporlarında olayın iş kazası olup olmadığı yönünde mutlaka kanaat belirtmektedirler.

Kusur oranlarının tespitinin İş Teftiş Kurulu Başkanlığından istenilmesinin temel nedeni kusur oranı tespitinin teknik bir iş olmasından kaynaklanmaktadır. Malum İş Teftiş Kurulu

Başkanlığında teknik ve sosyal olmak üzere iki grup müfettiş çalışmaktadır. Teknik İş Müfettişlerinin, işverenin işçi sağlığı ve iş güvenliğini korumaya yönelik önlemleri alıp almadığının ve olayda kusurlu olanların tespitini içerir raporlarının sosyal sigortalar kurumunun ilgili ünitesine gönderilmesinden sonra Sosyal Güvenlik Müfettişi raporu, İş Müfettişi raporu ile birlikte uygulanmaktadır.

Bir İş kazası olayının soruşturulması en iyi tahminle üç gün sürmektedir. Yani aynı iş kazasının tahkikatına Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, ortalama 3 gün harcarken İş Teftiş Kurulu Başkanlığı da yaklaşık 3 gün harcamaktadır. Bu tahkikatlarda hem İş Müfettişi hem de Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişi aynı kişilerin ifadelerini almakta, aynı iş kazası mahallini incelemektedir.

2.2.Sakıncaları;

Olay, iki kurulun görev alanına girdiğinden bu itibarla da iki kuruldun inceleme yapılması istenildiğinde;

1-Sigortalıların kanundan doğan haklarını almaları gecikmekte,

2-İşverenler yıllarca primlerini ödedikleri işçilerinin kazalarının iki teftiş kurulu tarafından incelenmesinden dolayı iki kere tedirginlik geçirmekte,

3-Hem işveren nezdinde hem de sigortalı ve üçüncü kişiler nezdinde aynı olayla ilgili aynı bakanlığa bağlı iki

kurul tarafından inceleme yapılmasının kurum ve ülke kaynaklarının fuzuli kullanıldığı algılamasına yol açmakta,

4-Denetimde maliyet unsurunun göz önünde bulundurulmaması gerektiği gerçeğiyle birlikte aynı olayda aynı bakanlığa bağlı iki kurul ayrı ayrı masraf yaparak kaynak israfına yol açmakta,

5-Denetim basitleştirilerek etkinliği azaltılmaktadır.

3.YENİ UYGULAMA VE YARARLARI ;

3.1.Yeni Uygulama;

Ancak denetim açısından yılların yarısı olan bu yanlıştan ,5510 sayılı yasayla dönülmüş ve daha verimli ve mantıklı bir düzenleme yapılmıştır.

Resmi gazetede yayımlanan ve 01.06.2008 tarihinde yürürlüğe girecek

olan 5510 sayılı sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanununun 13. maddesinde aynen “Kuruma bildirilen olayın iş kazası sayılıp sayılmayacağı hakkında bir karara varılabilmesi için gerektiğinde, Kurumun denetim ve kontrol ile yetkilendirilen memurları tarafından veya Bakanlık iş müfettişleri vasıtasıyla soruşturma yapılabilir. Bu soruşturma sonunda yazılı olarak bildirilen hususların gerçeğe uymadığı ve olayın iş kazası olmadığı anlaşılırsa, Kurumca bu olay için yersiz ola-

arak yapılmış bulunan ödemeler, ödenimin yapıldığı tarihten itibaren gerçeğe aykırı bildirimde bulunanlardan, 96 ncı madde hükmüne göre tahsil edilir.”denilerek bir kazanın iş kazası olup olmadığının soruşturmasının hem Sosyal Güvenlik Müfettişlerince hem de İş Müfettişlerince yapılabileceği ortaya konulmaktadır.Kanun koyucu madde metninde “veya” bağlacını kullanmak suretiyle söz konusu incelemeyi iki kuruldun birinin yapmasının yeterli olacağını açıkça belirtmektedir.İş Müfettişlerinin iş kazalarında mutlaka kusur oranı tespiti yapmaları gerektiğinden ve bu yetki Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişlerine verilmediğinden uygulamada iş kazaları tahkikatlarının iş müfettişlerince yapılması gerektiği doğal sonucu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.Bununla birlikte iş kazalarıyla ilgili gideri yapacak olan kurum Sosyal Güvenlik Kurumu olacağından,kurum başkanlığı doğal olarak İş Müfettişi raporları hakkında tereddüde düşmesi halinde aynı konuyu Sosyal Güvenlik Müfettişlerine de ikinci defa incelettirebilecektir.

3.2.Yararları;

5510 sayılı yasada yapılan bu düzenleme ile aşağıdaki sonuçlar alınacaktır;

1-Denetimde etkinlik sağlanacak.Sosyal Güvenlik Müfettişleri tüm zamanlarını ve güçlerini kayıt dışı istihdamlarla mücadeleye ayıracaklar bu da denetimin etkinliğini,verimliliğini ve caydırıcılığını arttıracaktır.

2-Kurum kaynaklarının etkin kullanımı sağlanacaktır.Bakanlık ve kurum aynı incelemeye iki ayrı harcama yapmak zorunda kalmayacaktır.

3-Sigortalılar Kanundan doğan haklarını daha hızlı alacaklardır.

4-İşverenler aynı olayla ilgili olarak iki defa denetim geçirmeyecekler ve denetimde ciddiyet artacaktır.

6-Denetleme yapılan olaydan çok denetlenen işyeri sayısı artacaktır.

4.SONUÇ;

Yukarıda sayılan sonuçlarda göz önünde bulundurularak 5510 sayılı yasanın 13.maddesinin ilgili bölümünün lafzına ve ruhuna uygun olarak uygulanması bir gereklilik ve zorunluluktur.

KAYNAKÇA

T.C. Yasalar (1997), **Sosyal Sigortalar Kanunu 506 sayılı**. Ankara: Resmi gazete

T.C. Yasalar (2006), **Sosyal Sigortalar ve genel sağlık sigortası kanunu** Ankara: Resmi Gazete